Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY
LAILA MEDINA
prednesené 12. mája 2022[1]

Vec C-250/21

Szef Krajowej Administracji Skarbowej
proti
O. Fundusz lnwestycyjny Zamknięty reprezentowany przez O S.A.

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Naczelny Sąd Administracyjny (Najvyšší správny súd, Poľsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Daň z pridanej hodnoty (DPH) – Smernica 2006/112/ES – Článok 2 ods. 1 písm. c) – Zdanenie služby za protihodnotu – Priama súvislosť medzi službou poskytnutou zdaniteľnou osobou a protihodnotou, ktorú táto osoba dostala – Článok 135 ods. 1 písm. b) – Oslobodenie ‚poskytovania… úverov' od dane – Syntetická sekuritizácia – Subparticipačná dohoda"

1. V prejednávanej veci položil Naczelny Sąd Administracyjny (Najvyšší správny súd, Poľsko) Súdnemu dvoru otázku týkajúcu sa daňového zaobchádzania z hľadiska dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH") s transakciou, ktorá sa má uskutočniť na základe subparticipačnej dohody.

2. Zjednodušene povedané, podľa subparticipačnej dohody zamýšľanej zdaniteľnou osobou v konaní vo veci samej vyplatí investičný fond A banke B pri uzavretí tejto dohody určitú sumu vopred. Ako protihodnotu za túto platbu prijme banka B (ďalej len „pôvodca"), ktorá požičala peniaze osobe C (ďalej len „hlavný dlžník"), záväzok vyplatiť investičnému fondu A (ďalej len „subparticipant") príjmy získané pôvodcom na základe pôvodnej zmluvy o pôžičke uzavretej s hlavným dlžníkom. Peňažný tok a riziko sú týmto vyňaté zo súvahy pôvodcu a prenesené na predmetný investičný fond, no právnym vlastníkom aktív zostáva pôvodca.

3. Konkrétne sa od Súdneho dvora žiada, aby rozhodol, či služby poskytnuté investičným fondom na základe dotknutej subparticipačnej dohody predstavujú naplnenie formulácie „poskytovanie a dojednávanie úverov a správa úverov osobou, ktorá ich poskytla" v zmysle článku 135 ods. 1 písm. b) smernice 2006/112/ES[2]. Ak áno, potom by tieto služby spadali do rámca oslobodenia od DPH zakotveného v tomto ustanovení. Podľa môjho názoru má táto otázka významné praktické dôsledky pre právo cenných papierov, pretože odpoveď Súdneho dvora môže ovplyvniť uskutočňovanie a atraktivitu takýchto finančných činností, čo robí túto vec pomerne citlivým problémom.

[1] Jazyk prednesu: angličtina.

[2] Smernica z 28. novembra 2006 o spoločnom systéme [DPH] (Ú. v. EÚ L 347, 2006, s. 1).

I. Právny rámec

A. Právo Únie

4. V zmysle článku 2 ods. 1 písm. a) a c) smernice 2006/112 „dodanie tovaru za protihodnotu na území členského štátu zdaniteľnou osobou, ktorá koná ako taká“ a „dodanie tovaru za protihodnotu na území členského štátu zdaniteľnou osobou, ktorá koná ako taká“ podlieha DPH.

5. Článok 9 ods. 1 tejto smernice upravuje definíciu pojmu „zdaniteľná osoba“.

6. Článok 135 ods. 1 tejto smernice stanovuje:

„Členské štáty oslobodia od dane tieto transakcie:

…

b) poskytovanie a dojednávanie úverov a správa úverov osobou, ktorá ich poskytla;

…

d) transakcie vrátane dojednávania týkajúceho sa vkladov, bežných účtov, platieb, prevodov platieb, dlhov, šekov a iných obchodovateľných nástrojov s výnimkou vymáhania dlhov;

…

f) transakcie vrátane dojednávania s výnimkou správy a úschovy týkajúce sa akcií, podielov v spoločnostiach a združeniach, dlhopisov a iných cenných papierov s výnimkou cenných papierov zakladajúcich právny nárok na tovar a práv alebo cenných papierov uvedených v článku 15 ods. 2;

…“

B. Poľské právo

1. The Law on VAT

7. Článok 43 ods. 1 bod 38 ustawa o podatku od towarów i usług (zákon o dani z tovarov a služieb)[3] (ďalej len „zákon o DPH“) stanovuje, že od dane sú oslobodené služby poskytovania úverov alebo peňažných pôžičiek a služby dojednávania úverov alebo peňažných pôžičiek, ako aj správa úverov alebo peňažných pôžičiek osobou, ktorá ich poskytla. Článok 43 ods. 1 bod 39 rovnakého zákona v podstate oslobodzuje od dane dojednávanie záruk, garancií a iné druhy zabezpečenia finančných a poistných transakcií a správu úverových záruk ich poskytovateľom.

[3] Zákon o dani z tovarov a služieb, v znení uplatniteľnom na konanie vo veci samej z 11. marca 2004 (Dz. U. z roku 2011, č. 177, položka 1054).

2. Zákon o investičných fondoch

8. Článok 183 ods. 4 ustawa o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi [4] (ďalej len „zákon o investičných fondoch“) sa týka subparticipačných dohôd. Toto ustanovenie stanovuje:

„Dohoda o poskytovaní akýchkoľvek plnení v prospech fondu, ktoré prijíma pôvodca sekuritizácie alebo oprávnený zo sekuritizovaných pohľadávok z určenej skupiny pohľadávky alebo z určenej pohľadávky (subparticipačná dohoda), musí obsahovať záväzok týchto subjektov previesť do fondu:

1. prospech zo sekutirizovaných pohľadávok v celom rozsahu,

2. sumy istiny zo sekuritizovaných pohľadávok,

3. sumy získané z titulu uplatnenia záruk sekuritizovaných pohľadávok – v prípade, ak uspokojenie pôvodcu sekuritizácie alebo oprávneného zo sekuritizovaných pohľadávok nastalo prostredníctvom realizácie záruk.“

II. Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

9. Investičný fond dotknutý v prejednávanej veci je alternatívnym fondom v zmysle článku 183 zákona o investičných fondoch. Plánuje v budúcnosti uzatvárať subparticipačné dohody s bankami alebo inými fondmi na kúpu príjmov z pohľadávok pôžičiek, a to v postavení subparticipanta. Príslušný investičný fond požiadal Minister Finansów (ďalej len „ministerstvo financií“) o vydanie individuálneho výkladu k článku 43 ods. 1 bodom 38 a 39 zákona o DPH, aby sa ubezpečil, či sú služby zahrnuté v týchto zmluvách oslobodené od DPH.

10. Vo svojej žiadosti investičný fond uviedol, že základné charakteristické znaky subparticipácie sú nasledujúce:

– pôvodca sa zaväzuje previesť na subparticipanta všetky príjmy z pôžičiek špecifikovaných v subparticipačnej dohode,

– ako odplatu za tento prevod zaplatí subparticipant pôvodcovi zmluvne dohodnutú čiastku,

– pohľadávky z pôžičiek, na ktorých je subparticipácia založená, zostávajú v majetku pôvodcu,

– subparticipácia má dvojaký účel, a to tak poskytnutie likvidných prostriedkov pôvodcovi, ako aj krytie jeho úverového rizika, keď je riziko spojené s určitými konkrétnymi aktívami prenesené na investičný fond,

– rozdiel medzi čiastkou vyplatenou pôvodcovi a čiastkou získanou subparticipantom z titulu príjmov z pohľadávok počas trvania zmluvy predstavuje odmenu subparticipanta.

[4] Zákon o investičných fondoch a spravovaní alternatívnych investičných fondov z 27. mája 2004 (Dz. U. z roku 2004, č. 146, položka 1546, v znení neskorších zmien).

11. Investičný fond tvrdí, že s prihliadnutím na skutočnosť, že služby upravené subparticipačnou dohodou zabezpečujú likviditu, musí sa s nimi zaobchádzať ako s úverom alebo finančnou pôžičkou, na ktoré sa vzťahuje oslobodenie od dane zakotvené v článku 43 ods. 1 bode 38 zákona o DPH. Subsidiárne možno povedať, že prevažujúcou funkciou je zabezpečenie úverového rizika, pričom v takom prípade by sa na tieto služby malo vzťahovať oslobodenie od dane zakotvené v článku 43 ods. 1 bode 39 zákona o DPH.

12. Ministerstvo financií vo svojom individuálnom výklade z 30. decembra 2015 tvrdenie investičného fondu odmietlo. Zastávalo názor, že plnenia opísané žalobcom v jeho žiadosti o individuálny výklad nespadajú pod žiadne z oslobodení od DPH, ktoré sú zakotvené v článku 43 ods. 1 bodoch 38 a 39 zákona o DPH. Služby, ktoré majú byť poskytnuté investičným fondom na základe subparticipačnej dohody, tak majú byť zdanené základnou sadzbou DPH vo výške 23 %.

13. Investičný fond podal proti individuálnemu výkladu z 30. decembra 2015 žalobu na Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie (Vojvodský správny súd Varšava, Poľsko), ktorý ho rozsudkom z 25. mája 2017 zrušil. Zastával názor, že cieľom subparticipačnej dohody je zabezpečiť pôvodcovi prístup k financovaniu, pričom pôvodca má možnosť toto financovanie využiť ľubovoľným spôsobom. Ako protiplnenie za poskytnutie týchto peňažných prostriedkov banke dostane investičný fond príjmy z pohľadávok, na ktoré sa subparticipačná dohoda vzťahuje. Tieto príjmy sú podobné úrokom plateným na základe zmluvy o pôžičke. Dotknutý súd preto usúdil, že táto subparticipačná dohoda predstavuje finančný nástroj podobný zmluve o pôžičke, na ktorú sa vzťahuje oslobodenie od dane zakotvené v článku 43 ods. 1 bode 38 zákona o DPH.

14. Szef Krajowej Administracji Skarbowej (predseda Národnej daňovej správy, Poľsko) (ďalej len „daňový orgán“) podal proti tomuto rozsudku kasačný opravný prostriedok na vnútroštátny súd – Naczelny Sąd Administracyjny (Najvyšší správny súd, Poľsko).

15. Podľa vnútroštátneho súdu z ekonomického hľadiska nie sú pochybnosti o tom, že služby poskytnuté v rámci dotknutej subparticipačnej dohody predstavujú nástroj financovania, pretože ich hlavným cieľom je umožniť pôvodcovi využiť prostriedky, ktoré sú mu dané k dispozícii. Pôvodca potom ako protiplnenie za túto službu prevedie na subparticipanta príjmy z pohľadávok, na ktoré sa táto dohoda vzťahuje.

16. V tejto súvislosti vnútroštátny súd zdôrazňuje, že subparticipačná dohoda je podobná zmluve o pôžičke, v ktorej dlžník nadobúda finančné prostriedky od veriteľa a zaväzuje sa ich vrátiť po uplynutí doby vyžívania. Plnenie, ktoré subparticipant dostane na základe subparticipačnej dohody, sa rovná rozdielu medzi sumou, ktorú vyplatil pôvodcovi, a sumou, ktorú získa počas doby trvania zmluvy vo forme príjmov z pohľadávok. Pojmovo tak ekonomická výhoda, ktorú subparticipant získa, zodpovedá mechanizmu úrokov v zmluve o pôžičke.

17. Vnútroštátny súd však poznamenáva, že predmetná subparticipačná dohoda vykazuje určité znaky, ktoré ju od zmluvy o pôžičke odlišujú, ako je napríklad skutočnosť, že podkladové pôžičky zostávajú v majetku pôvodcu a že subparticipačná dohoda jasne definuje zdroj, ktorý bude použitý na uspokojenie nároku subparticipanta. Navyše, v prípade neplatenia zo strany dlžníka pôvodcu nemá subparticipant voči pôvodcovi, pokiaľ ide o zostávajúce dlžné sumy, žiadny nárok.

18. Vnútroštátny súd tak má pochybnosti o tom, či s dotknutou subparticipačnou dohodou môže byť na účely DPH zaobchádzané podobne ako so zmluvou o úvere alebo o pôžičke.

19. Za týchto okolností sa Naczelny Sąd Administracyjny (Najvyšší správny súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúcu prejudiciálnu otázku:

„Má sa článok 135 ods. 1 písm. b) [smernice 2006/112] vykladať v tom zmysle, že oslobodenie od dane, ktoré toto ustanovenie predpokladá pre transakcie poskytovania a dojednávania úverov a správy úverov, sa vzťahuje aj na subparticipačnú dohodu opísanú v spore vo veci samej?“

III. Konanie na Súdnom dvore

20. Vnútroštátne rozhodnutie z 27. októbra 2020 bolo do registra kancelárie Súdneho dvora zapísané 21. apríla 2021.

21. Písomné pripomienky boli Súdnemu dvoru predložené daňovým orgánom, poľskou vládou a Európskou komisiou. Súdny dvor položil zúčastneným stranám na písomné zodpovedanie niekoľko písomných otázok, pričom daňový orgán a Komisia na tieto otázky odpovedali 24. februára 2022. Tvrdenia daňového orgánu, poľskej vlády a Komisie boli vypočuté na pojednávaní, ktoré sa konalo 24. marca 2022.

IV. Posúdenie

22. Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 135 ods. 1 písm. b) smernice 2006/112 vykladať v tom zmysle, že oslobodenie od dane, ktoré toto ustanovenie stanovuje pre transakcie týkajúce sa poskytnutia, dojednávania a správy úverov, sa vzťahuje na poskytnutie služieb na základe subparticipačnej dohody, o akú ide v spore vo veci samej, ktorou sa subparticipant zaväzuje vyplatiť pôvodcovi vopred určitú sumu ako odplatu za to, že mu budú počas doby trvania tejto dohody vyplácané príjmy z pohľadávok z hlavnej pôžičky poskytnutej hlavnému dlžníkovi. Podstatou otázky vnútroštátneho súdu je, či prospech z transakcie, ktorý subparticipant získa, spadá do niektorej z kategórií oslobodení od dane upravených dotknutým ustanovením.

23. Skôr, než pristúpim k posúdeniu tejto otázky, dovolím si uviesť nasledujúce tri poznámky. Po prvé článok 137 ods. 1 písm. a) smernice 2006/112 stanovuje, že členské štáty môžu zdaniteľným osobám poskytnúť možnosť voľby v otázke finančných transakcií uvedených v článku 135 ods. 1 písm. b) až g) tejto smernice. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania však podľa všetkého implicitne vyplýva, že v prejednávanej veci nebola možnosť voľby zdanenia finančných transakcií podľa článku 137 ods. 1 písm. a) tejto smernice využitá. [5]

24. Po druhé článok 135 ods. 1 písm. b) smernice 2006/112 sa týka troch kategórií oslobodenia od dane, a to poskytovania, dojednávania a správy úverov. Je však nesporné, že na účely prejednávanej veci je relevantné iba oslobodenie od dane uvedené v tomto ustanovení, ktoré sa týka pojmu „poskytovanie… úverov“, lebo je zrejmé, že predmetná činnosť nezahŕňa ani „dojednávanie“, ani „správu úverov“.

25. Po tretie vzhľadom na to, že predmet sporu vo veci samej sa týka individuálneho výkladu k budúcej transakcii, nie konkrétnej daňovej pohľadávky týkajúcej sa transakcie v minulosti, opisuje návrh na začatie prejudiciálneho konania predmetnú transakciu pomerne všeobecne.

[5] Článok 137 ods. 1 písm. a) smernice 2006/112 stanovuje, že členské štáty môžu zdaniteľným osobám poskytnúť možnosť voľby v otázke zdanenia finančných transakcií uvedených v článku 135 ods. 1 písm. b) až g) tejto smernice.

Zúčastnené strany vo svojich písomných a ústnych pripomienkach odkázali na relevantný rámec poľskej právnej úpravy a na niektoré všeobecné aspekty transakcie spadajúcej do tohto rámca. Na účely týchto návrhov však podľa všetkého určité informácie chýbajú, pričom zistenie presnej povahy predmetnej transakcie prislúcha vnútroštátnemu súdu.

26. Aby bolo možné odpovedať na otázku položenú vnútroštátnym súdom, je potrebné určiť, či predmetná transakcia zo subparticipácie predstavuje transakciu podliehajúcu DPH. Ďalej sa budem zaoberať výkladom článku 135 ods. 1 smernice 2006/112, a to s použitím klasických metód výkladu Súdneho dvora.

A. Transakcia podliehajúca DPH

27. Na úvod by som pripomenula, že podľa článku 2 ods. 1 písm. c) smernice 2006/112 podlieha DPH poskytovanie služieb za protihodnotu na území členského štátu zdaniteľnou osobou, ktorá koná ako taká. [6]

28. Podľa môjho názoru v prejednávanej veci zjavne nie je predmetom sporu požiadavka na to, aby išlo o zdaniteľnú osobu, pretože investičný fond koná na účely článku 9 ods. 1 prvého pododseku smernice 2006/112 v rámci svojej ekonomickej činnosti. [7] Pokiaľ ide o požiadavku protihodnoty, je síce nesporné, že subparticipačná transakcia zamýšľaná investičným fondom by bola vykonávaná „za protihodnotu“, no v prejednávanej veci je táto klasifikácia menej zreteľná, a to z dôvodu judikatúry Súdneho dvora.

29. Súdny dvor už v tejto súvislosti konštatoval, že poskytnutie služby sa uskutočňuje „za protihodnotu“ v zmysle článku 2 bodu 1 písm. c) smernice 2006/112, a preto podlieha DPH, ak existuje *priama súvislosť* medzi poskytnutou službou a prijatou protihodnotou zdaniteľnou osobou. [8]

30. Takáto priama súvislosť je preukázaná vtedy, ak medzi poskytovateľom a príjemcom existuje právny vzťah, v rámci ktorého dôjde k výmene vzájomných plnení, pričom odmena prijatá poskytovateľom predstavuje skutočnú protihodnotu za službu poskytnutú príjemcovi. [9] Súdny dvor už takisto rozhodol, že na účely určenia, či sa poskytnutie služby uskutočňuje za protihodnotu, nie je rozhodujúce, či má odmena formu platby provízie alebo osobitného poplatku. [10]

31. Vo veci samej zo spisu predloženého Súdnemu dvoru jasne vyplýva, že na základe predmetnej subparticipačnej dohody vznikol medzi subparticipantom a pôvodcom vzájomný právny vzťah.

32. Vo fáze uzavretia tejto dohody predstavuje vzájomné plnenie zaplatenie určitej sumy vopred zo strany subparticipanta pôvodcovi, ktorý sa na oplátku zaväzuje previesť na subparticipanta príjmy z pohľadávok z hlavnej pôžičky. Domnievam sa teda, že subparticipantovi patrí odmena za poskytnutie služby, prostredníctvom ktorej poskytuje pôvodcovi likvidné prostriedky a chráni ho pred úverovým rizikom spojeným s expozíciou voči podkladovým pôžičkám. Odmenou

[6] Článok 24 ods. 1 smernice 2006/112 definuje poskytovanie služieb tak, že ním je „každá transakcia, ktorá nie je dodaním tovaru“.

[7] Podľa článku 9 ods. 1 prvého pododseku smernice 2006/112 je zdaniteľnou osobou každá osoba, ktorá nezávisle a na akomkoľvek mieste vykonáva ekonomickú činnosť.

[8] Rozsudky zo 7. októbra 2010, Loyalty Management UK and Baxi Group (C-53/09 a C-55/09, EU:C:2010:590, bod 51 a citovaná judikatúra), a z 26. septembra 2013, Serebryannay vek (C-283/12, EU:C:2013:599, bod 37).

[9] Rozsudok z 22. októbra 2015, Hedqvist (C-264/14, EU:C:2015:718, bod 27 a citovaná judikatúra).

[10] Rozsudok zo 14. júla 1998, First National Bank of Chicago (C-172/96, EU:C:1998:354, bod 33).

subparticipanta za túto transakciu je rozdiel medzi sumou, ktorú vyplatil pôvodcovi vopred, a sumou príjmov z pohľadávok, ktoré naňho pôvodca prevedie. Pri uzatváraní takejto dohody subparticipant očakáva, že prvá z uvedených súm bude nižšia ako tá druhá.

33. Po tomto spresnení však považujem za potrebné podotknúť, že vo fáze vykonávania tejto dohody závisí plnenie zo strany pôvodcu od plnenia hlavného dlžníka, čo robí tieto finančné toky závislými od tretej osoby, ktorá nemá priamu väzbu na subparticipačnú dohodu.[11] Na účely určenia existencie odmeny však nie je táto okolnosť sama osebe nijako relevantná.

34. Pokiaľ ide o nadobudnutie pohľadávok, je potrebné pripomenúť dve významné rozhodnutia: MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring[12] a GFKL Financial Services[13]. V prvej veci Súdny dvor rozhodol, že keďže transakcia, na základe ktorej podnik za odmenu odkúpi určité pohľadávky, pričom prevezme riziko neplatenia zo strany dlžníkov, predstavuje vymáhanie dlhov, ktoré je vylúčené z oslobodenia od dane zakotveného v článku 13B písm. d) šiestej smernice (teraz článok 135 ods. 1 smernice 2006/112).[14]

35. Vo veci GFKL Financial Services[15] Súdny dvor posudzoval nákup pohľadávok neuhradených po lehote ich splatnosti zo strany hospodárskeho subjektu. Konštatoval, že hospodársky subjekt, ktorý na vlastné riziko nakupuje pohľadávky neuhradené po lehote ich splatnosti za nižšiu cenu, ako je ich nominálna hodnota, neposkytuje služby za protihodnotu a nevykonáva hospodársku činnosť, ktorá by spadala do rámca pôsobnosti šiestej smernice, pokiaľ rozdiel medzi nominálnou hodnotou uvedených pohľadávok a ich kúpnou cenou odráža skutočnú hospodársku hodnotu dotknutých pohľadávok v čase ich postúpenia.[16]

36. V tomto ohľade je potrebné uviesť, podobne ako to urobil daňový orgán v odpovediach na písomné otázky a ako sa vyjadrili zúčastnené strany na pojednávaní, že okolnosti prejednávanej veci sa značne líšia od okolností, ktoré viedli k vydaniu rozsudku vo veci GFKL Financial Services[17].

37. Po prvé v prejednávanej veci nejde o nadobudnutie pohľadávky, ani pohľadávky neuhradenej po lehote splatnosti, investičným fondom konajúcim v postavení subparticipanta, ale skôr o prevod príjmov spätých s týmito pohľadávkami. Inými slovami, na rozdiel od skutkového stavu vo veci GFKL Financial Services[18], subparticipant nenadobúda pohľadávky neuhradené po lehote splatnosti za cenu nižšiu, než je ich nominálna hodnota. V prejednávanej veci navyše nedošlo k žiadnej zmene samotnej pohľadávky, čo znamená, že podľa subparticipačnej dohody zostáva veriteľom hlavného dlžníka pôvodca subparticipácie, pričom subparticipant nadobúda od pôvodcu iba pohľadávku na zaplatenie čiastok, ktoré sú na pôvodcu prevádzané hlavným dlžníkom na základe pôvodného vzťahu zo zmluvy o pôžičke.

[11] Touto otázkou sa budem zaoberať v bode 60 nižšie.

[12] Rozsudok z 26. júna 2003 (C-305/01, EU:C:2003:377).

[13] Rozsudok z 27. októbra 2011 (C-93/10, EU:C:2011:700). V tomto rozsudku Súdny dvor vyložil článok 2 ods. 1 šiestej smernice Rady 77/388/EHS zo 17. mája 1977 o zosúladení právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa daní z obratu – spoločný systém dane z pridanej hodnoty: jednotný základ jej stanovenia (Ú. v. ES L 145, s. 1; Mim. vyd. 09/001, s. 23, ďalej len „šiesta smernica“), ktorý zodpovedá článku 2 ods. 1 písm. a) a c) smernice 2006/112.

[14] Rozsudok z 26. júna 2003, MKG-Kraftfahrzeuge-Factoring (C-305/01, EU:C:2003:377, bod 80).

[15] Rozsudok z 27. októbra 2011 (C-93/10, EU:C:2011:700).

[16] Bod 26 daného rozsudku.

[17] Rozsudok z 27. októbra 2011 (C-93/10, EU:C:2011:700).

[18] Tamže.

38. Po druhé, pokiaľ ide o otázku, či v prejednávanej veci dochádza k poskytnutiu služby pôvodcovi, potom nielen subparticipant kupuje produkty (príjmy z pohľadávok) portfólia pôžičiek, ale tiež sa zaväzuje niesť riziko neplatenia zo strany hlavného dlžníka, pričom súčasne nemá žiadne právo vznášať z titulu tohto porušenia povinností akékoľvek nároky proti pôvodcovi. Možno teda podľa všetkého povedať, že pôvodca získava výhodu, ktorá prekračuje rámec jednoduchého prijatia nominálnej hodnoty pohľadávok z portfólia pôžičiek.

39. Po tretie nároky, ktoré boli v konaní, ktoré viedlo k vydaniu rozsudku vo veci GFKL Financial Services [19] predmetom sporu, predstavovali pohľadávky neuhradené po lehote splatnosti, zatiaľ čo predmetom subparticipačnej dohody sú doposiaľ nesplatné pôžičky, z čoho vyplýva, že pravdepodobnosť ich vymáhateľnosti nie je možné v okamihu vykonania platby vopred zo strany subparticipanta určiť.

40. Vnútroštátnemu súdu teda prislúcha overiť, či existuje priama súvislosť medzi poskytnutou službou a platbou, ale ja som na účely vyššie uvedenej analýzy zastáva názor, že v prejednávanej veci dochádza k špecifickému poskytnutiu služieb zo strany subparticipanta na základe dotknutej subparticipačnej dohody. Pôvodca poskytuje subparticipantovi odmenu prevodom príjmov z pohľadávok z pôvodných pôžičiek. Dotknutá transakcia zahŕňa poskytnutie služby za protihodnotu, ktorá má priamu súvislosť s týmto poskytnutím služby v zmysle článku 2 ods. 1 písm. c) smernice 2006/112, čo má za následok, že táto transakcia podlieha DPH.

41. Teraz sa budem zaoberať otázkou, či sa na služby poskytnuté subparticipantom vzťahuje oslobodenie od dane zakotvené v článku 135 ods. 1 písm. b) tejto smernice.

B. Výklad článku 135 ods. 1 písm. b) smernice 2006/112

1. Zásady výkladu článku 135 ods. 1 smernice 2006/112

42. Po prvé treba pripomenúť, že oslobodenia od dane stanovené v článku 135 ods. 1 smernice 2006/112 predstavujú autonómne pojmy práva Únie, ktorých cieľom je odstrániť rozdiely v uplatňovaní režimu DPH medzi jednotlivými členskými štátmi a musia byť zasadené do všeobecného kontextu spoločného systému DPH. [20]

43. Po druhé výrazy použité na vymedzenie oslobodení od dane uvedených v článku 135 ods. 1 smernice 2006/112 treba vykladať reštriktívne, pretože tieto oslobodenia predstavujú výnimky zo všeobecnej zásady, podľa ktorej je DPH vyberaná z každého poskytnutia služby uskutočneného za odplatu osobou s daňovou povinnosťou. [21] Toto pravidlo reštriktívneho výkladu však neznamená, že by sa výrazy použité v rámci úpravy oslobodenia mali vykladať spôsobom, ktorý by tieto oslobodenia zbavil účinku. [22]

[19] Tamže.

[20] Rozsudky z 25. júla 2018, DPAS (C-5/17, EU:C:2018:592, bod 28 a citovaná judikatúra), a z 2. júla 2020, Blackrock Investment Management (UK) (C-231/19, EU:C:2020:513, bod 21).

[21] Pozri v tomto zmysle rozsudky z 19. decembra 2018, Mailat (C-17/18, EU:C:2018:1038, bod 37), a z 8. októbra 2020, United Biscuits (Pensions Trustees) and United Biscuits Pension Investments (C-235/19, EU:C:2020:801, bod 29).

[22] Pozri okrem iných rozsudky z 18. novembra 2004, Temco Europe (C-284/03, EU:C:2004:730, bod 17), a z 21. februára 2013, Žamberk (C-18/12, EU:C:2013:95, bod 19).

44. Po tretie výklad vyššie uvedených oslobodení musí byť v súlade s cieľmi sledovanými oslobodeniami od dane stanovenými v článku 135 ods. 1 smernice 2006/112 a musí spĺňať požiadavky zásady daňovej neutrality, ktorá je vlastná spoločnému systému DPH.[23] Z poslednej uvedenej zásady vyplýva, že subjekty musia mať možnosť zvoliť spôsob organizácie, ktorý im z čisto ekonomického hľadiska najlepšie vyhovuje bez toho, aby podstupovali riziko vylúčenia svojich plnení z oslobodenia od dane podľa uvedeného ustanovenia.[24]

45. A práve vo svetle predchádzajúcich úvah je potrebné posúdiť otázku, či služby poskytnuté na základe dotknutej subparticipačnej dohody spadajú do rozsahu plnení oslobodených od dane, ktoré sú uvedené v článku 135 ods. 1 písm. b) smernice 2006/112.

2. Pojem „poskytovanie… úverov“ v zmysle článku 135 ods. 1 písm. b) smernice 2006/112

46. Podľa ustálenej judikatúry platí, že na výklad ustanovení práva Únie je potrebné vziať do úvahy nielen ich znenie, ale aj kontext a ciele sledované právnou úpravou, ktorej súčasťou.[25] Preto je potrebné uskutočniť gramatický, systematický a teleologický výklad článku 135 ods. 1 písm. b) smernice 2006/112, so zreteľom na existujúcu judikatúru Súdneho dvora týkajúcu sa tohto článku a na výkladové zásady, ktorými sa riadi spoločný systém DPH.[26]

a) Gramatický výklad

1) Judikatúra týkajúca sa výrazu „poskytovanie… úverov“ v zmysle článku 135 ods. 1 písm. b) smernice 2006/112

47. Z ustálenej judikatúry vyplýva, že výraz „poskytovanie… úverov“ v zmysle článku 135 ods. 1 písm. b) smernice 2006/112 musí byť vykladaný extenzívne, takže jeho dosah nemôže byť obmedzený iba na pôžičky a úvery poskytnuté bankovými a finančnými inštitúciami.[27]

48. Vo veci Muys’ en De Winter’s Bouw- en Aannemingsbedrijf[28] navyše Súdny dvor rozhodol, že vyššie uvedený výraz zahŕňa aj úver poskytnutý dodávateľom tovaru vo forme odkladu platby.[29] Následne Súdny dvor v rovnakom zmysle[30] rozhodol, že „poskytovanie… úverov“ spočíva najmä v poskytnutí kapitálu za odmenu.[31] Súdny dvor uviedol, že pokiaľ je taká odmena zabezpečená zaplatením úrokov, nemožno vylúčiť ani iné formy protihodnoty. Rozhodol teda, že financovanie kúpy tovaru vopred výmenou za zvýšenie sumy hradenej príjemcom tohto financovania spadá pod uvedené oslobodenie od dane.[32] Súdny dvor navyše konštatoval, že poskytnutie „úveru“ spočíva

[23] Rozsudok z 13. januára 2022, Termas Sulfurosas de Alcafache (C-513/20, EU:C:2022:18, bod 25 a citovaná judikatúra).

[24] Rozsudok z 2. júla 2020, Blackrock Investment Management (UK) (C-231/19, EU:C:2020:513, bod 50 a citovaná judikatúra).

[25] Rozsudok z 10. septembra 2014, Ben Alaya (C-491/13, EU:C:2014:2187, bod 22 a citovaná judikatúra).

[26] Pozri body 42 až 45 vyššie.

[27] Pozri najmä rozsudky z 15. mája 2019, Vega International Car Transport and Logistic (C-235/18, EU:C:2019:412, bod 44), a z 18. októbra 2018, Volkswagen Financial Services (UK) (C-153/17, EU:C:2018:845, bod 35).

[28] Rozsudok z 27. októbra 1993 (C-281/91, EU:C:1993:855).

[29] Tamže, bod 13. Pozri tiež rozsudky z 29. apríla 2004, EDM (C-77/01, EU:C:2004:243), a z 8. decembra 2016, Stock’94 (C-208/15, EU:C:2016:936).

[30] Treba upozorniť na skutočnosť, že v bode 38 rozsudku zo 17. októbra 2019, Paulo Nascimento Consulting (C-692/17, EU:C:2019:867) Súdny dvor cituje bod 61 návrhov generálneho advokáta, ktorý odkazuje na bod 12 a nasl. rozsudku vo veci Muys’ en De Winter’s Bouw- en Aannemingsbedrijf z 27. októbra 1993 (C-281/91, EU:C:1993:855).

[31] Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 17. októbra 2019, Paulo Nascimento Consulting (C-692/17, EU:C:2019:867, bod 38).

[32] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 15. mája 2019, Vega International Car Transport and Logistic (C-235/18, EU:C:2019:412, body 47 a 48).

v „poskytnutí kapitálu riadne odmenenom zaplatením úrokov alebo v dodávateľom odsúhlasenom odloženom splatení kúpnej ceny tovaru, s ktorým je spojená platba úrokov ako protihodnoty za poskytnutie tohto úveru“ [33].

49. V tejto súvislosti považujem za potrebné zdôrazniť, že Súdny dvor rozhodol, že transakcie oslobodené od dane podľa článku 135 ods. 1 smernice 2006/112 vrátane transakcií spadajúcich do pôsobnosti písmena b) sú vymedzené v závislosti od povahy poskytovanej služby, a nie v závislosti od poskytovateľa alebo príjemcu služby, takže použitie týchto oslobodení nezávisí od postavenia subjektu poskytujúceho túto službu. [34] Inými slovami, oslobodenie od dane nepodlieha požiadavke na to, aby dotknutá transakcia bola uskutočňovaná určitým druhom inštitúcie alebo právnickej osoby, ale požiadavke na to, aby daná transakcia bola zo svojej povahy poskytnutím alebo dohodnutím úverov.

50. Vyššie uvedené je možné zhrnúť tak, že oslobodenie transakcie od dane podľa článku 135 ods. 1 písm. b) smernice 2006/112 vyžaduje existenciu dvoch kumulatívne stanovených prvkov: kapitálu a odmeny za poskytnutie tohto kapitálu, pričom bez splnenia týchto dvoch podmienok sa oslobodenie od dane neuplatní.

2) Vzťah medzi opísanými službami

51. Z informácií poskytnutých Súdnemu dvoru vyplýva, že predmetná transakcia má zmiešanú povahu, keď pozostáva z poskytnutia kapitálu subparticipantom pôvodcovi a z prevodu príjmov z pohľadávok a prenosu rizika nesplatenia úverov z pôvodcu na subparticipanta. Tieto aspekty sú podľa všetkého na uskutočnenie celkovej transakcie nevyhnutné a sú tiež vzájomne previazané.

52. Je teda nevyhnutné vykonať analýzu toho, či príjmy z pohľadávok, ktoré subparticipant získa od pôvodcu, predstavujú odmenu za poskytnutie kapitálu. [35] Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania je zjavné, že odmena subparticipanta spočíva v rozdiele medzi odhadovanou hodnotou pohľadávok, ktorá podľa všetkého zodpovedá ich nominálnej hodnote, a sumou, ktorú subparticipant vyplatil vopred pôvodcovi.

53. Je však vhodné pripomenúť, že judikatúra nespresňuje, či by sa predmetná protihodnota mala analyzovať z hľadiska pôvodcu, z hľadiska subparticipanta alebo z hľadiska oboch týchto subjektov. Zatiaľ čo teda záujmom pôvodcu môže byť napríklad zníženie rizika expozície, diverzifikácia jeho portfólia pôžičiek alebo uvoľnenie regulačného kapitálu, cieľom subparticipanta môže byť získanie príjmov z hlavných pohľadávok bez toho, aby bol ich skutočným vlastníkom, a bez toho, aby nadviazal akýkoľvek vzťah s určitým konkrétnym hlavným dlžníkom, čím by sa vyhol nutnosti správy plnení poskytovaných na danú pôžičku.

54. Podľa môjho názoru vzhľadom na to, že zo znenia článku 135 ods. 1 písm. b) smernice 2006/112 vyplýva, že dôraz je potrebné klásť na povahu danej transakcie, [36] je základným kritériom na použitie spoločného systému DPH ekonomická a obchodná realita. [37] Aby teda

[33] Pozri v tomto zmysle rozsudok zo 17. októbra 2019, Paulo Nascimento Consulting (C-692/17, EU:C:2019:867, bod 38 a citovaná judikatúra).

[34] Rozsudok z 15. mája 2019, Vega International Car Transport and Logistic (C-235/18, EU:C:2019:412, bod 43 a citovaná judikatúra).

[35] Pozri body 48 až 50 vyššie.

[36] Obdobne pozri veci, ktoré cituje generálny advokát Szpunar vo svojich návrhoch vo veci Volkswagen (C-153/17, EU:C:2018:305, body 68 až 74).

[37] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. novembra 2018, MEO – Serviços de Comunicações e Multimedia (C-295/17, EU:C:2018:942, bod 43 a citovaná judikatúra).

mohlo byť poskytnutie služby, aké uskutočňuje subparticipant, považované za poskytnutie „úverov“ oslobodené od dane na základe tohto ustanovenia, musí toto poskytnutie tvoriť samostatný celok, ktorý plní zvláštne a základné funkcie takejto transakcie.[38] Okrem toho z ustálenej judikatúry vyplýva, že Súdny dvor berie do úvahy *tak* ekonomický účel tejto transakcie, *ako aj* záujmy príjemcov týchto služieb.[39]

55. V tejto súvislosti je potrebné poznamenať, že vnútroštátny súd uvádza, že služba poskytnutá subparticipantom sleduje dvojaký ekonomický účel, a to financovanie pôvodných pôžičiek a prenos úverového rizika.

3) Financovanie pôvodných pôžičiek

56. Vnútroštátny súd uvádza, že predmetná transakcia slúži na financovanie pôvodných pôžičiek.[40] Podľa môjho názoru je výraz „poskytovanie… úverov“ v zmysle článku 135 ods. 1 písm. b) smernice 2006/112 dostatočne široký na to, aby zahŕňal platbu uskutočnenú pôvodcom v prospech subparticipanta, ak táto platba môže predstavovať odmenu za poskytnutie kapitálu. Navyše je na účely takého určenia nepodstatné, či táto platba predstavuje úroky alebo inú formu odplaty. Považujem za dôležité, že v rozhodnutí vnútroštátneho súdu sa uvádza, že suma zaplatená subparticipantom je v zásade nižšia, ako suma ním prijatá na základe následných prevodov príjmov uskutočnených pôvodcom. S výhradou overenia vnútroštátnym súdom sa zdá, že rozdiel medzi týmito dvoma sumami skutočne predstavuje odmenu získanú subparticipantom za poskytnutie jeho kapitálu, a tak môže byť považovaný za „poskytovanie“ „úverov“ podľa výkladu Súdneho dvora. Ak však táto odmena zahŕňa aj službu prevzatia úverového rizika vo vzťahu k určitým druhom expozície, bolo by možné tvrdiť, že objektívny účel danej transakcie prekračuje rámec obyčajného financovania poskytnutého pôvodcovi.

4) Prenos rizika spätého s podkladovou pôžičkou

57. Z hľadiska pôvodcu, ktorému sú služby poskytnuté a ktorého záujmy sú základným kritériom,[41] predstavuje dotknutá transakcia nástroj na prenos úverového rizika spätého s podkladovou pôžičkou alebo portfóliom pôžičky na subparticipanta.

58. V tejto súvislosti vnútroštátny súd podotýka, že subparticipačná dohoda funguje ako mechanizmus prenosu úverového rizika z pôvodcu na subparticipanta, pretože subparticipant sa zaväzuje niesť riziko prípadnej straty vzniknutej pôvodcovi vo vzťahu k pôvodným pôžičkám.[42] Bolo by tak možné domnievať sa, že základným účelom dotknutej transakcie je prenos rizika spätého s pôvodnými pôžičkami.[43] V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že v rámci poskytnutia protihodnoty za platbu vopred poskytnutú subparticipantom sa pôvodca zaväzuje previesť na neho príjmy z pohľadávok, takže subparticipant by v konečnom dôsledku niesol v prípade

[38] Pozri analogicky rozsudok zo 17. decembra 2020, FRANCK (C-801/19, EU:C:2020:1049, bod 45).

[39] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 8. decembra 2016, Stock'94 (C-208/15, EU:C:2016:936, bod 29 a citovaná judikatúra).

[40] Je potrebné uviesť, že podklady predložené Súdnemu dvoru neuvádzajú celkom zreteľne, či sú pôvodné pôžičky budúcimi alebo už existujúcimi pôžičkami. Ani na pojednávaní nebola táto nejasnosť odstránená.

[41] Pozri bod 54 vyššie.

[42] Pozri článok 183 ods. 4 zákon o investičných fondoch.

[43] Medzi spôsoby prevodu pôžičky patria novácie, postúpenia a pristúpenia k dlhu alebo subparticipácie, ktoré môžu byť späté buď s majetkovým, alebo osobným zabezpečením.

nesplatenia pôžičiek všetky straty.[44] Vzhľadom na skutočnosť, že pôvodné pôžičky nie sú predmetom predaja a sú aj naďalej vedené v súvahe pôvodcu, bolo by dokonca možné tvrdiť, že z hľadiska pôvodcu je cieľom predmetnej subparticipačnej dohody predovšetkým riadenie úverového a kapitálového rizika. Všeobecne je široko prijímanou skutočnosťou, že sekuritizácia, ktorej je subparticipácia podobná, predstavuje spolu s predajom pôžičiek alebo zabezpečením mechanizmus riadenia rizík.[45]

59. V prejednávanej veci prináleží vnútroštátnemu súdu, aby s prihliadnutím na všetky okolnosti dotknutého plnenia určil, či možno riadenie rizika považovať za základný aspekt služieb poskytnutých subparticipantom.

60. V tejto súvislosti považujem za dôležité, že platba uskutočnená pôvodcom na základe subparticipačnej dohody závisí od plnenia hlavného dlžníka. Pokiaľ dlžník svoje povinnosti nesplní, nemôže pôvodca previesť danú platbu na subparticipanta, ktorý následne nedostane sumu dohodnutú pri uzavretí dohody. V tejto súvislosti treba spomenúť dva aspekty, ktoré odlišujú dotknutú transakciu od „klasickej“ zmluvy o úvere. Po prvé skutočnosť, že subparticipant nemá pohľadávku voči hlavnému dlžníkovi, dokazuje trojstrannú povahu dotknutej transakcie, pretože subparticipant nemá právo uplatňovať nároky z nesplatenej pôžičky. Po druhé v prípade „klasickej“ zmluvy o úvere je bežné, že dlžník má povinnosť poskytnúť záruky a zabezpečenie. Všeobecne možno povedať, že rozhodnutia bánk v oblasti poskytovania úverov a pôžičiek bývajú založené na veľkosti poskytnutého zabezpečenia.[46] Predmetná transakcia však nie je sprevádzaná žiadnymi zárukami, ktorých účelom by bola minimalizácia rizika strát pre subparticipanta v prípade neplatenia zo strany hlavného dlžníka.[47]

61. Vzhľadom na dvojaký účel predmetnej transakcie a jej hlavné charakteristické znaky sa domnievam, že predmetnú subparticipačnú transakciu je potrebné odlíšiť od transakcie, ktorá bola predmetom konania vo veci FRANCK[48]. Transakcia v danej veci sa týkala obchodnej spoločnosti, ktorej činnosť spočívala v spracovaní čaju a kávy a ktorá poskytla reťazcu maloobchodného predaja finančné prostriedky v rámci troch druhov súčasne uzavretých zmlúv. Vzhľadom na to, že ekonomickým cieľom tejto transakcie bolo uspokojenie kapitálových potrieb tohto reťazca maloobchodného predaja[49] sa Súdny dvor domnieval, s výhradou overenia vnútroštátnym súdom, že hlavným prínosom bolo poskytnutie finančných prostriedkov tomuto reťazcu, ktoré dotknutá obchodná spoločnosť predtým získala od faktoringovej spoločnosti. Súdny dvor rozhodol, že ostatné plnenia zabezpečované touto spoločnosťou v rámci plnenia z týchto troch druhov zmlúv musia byť považované za vedľajšie plnenie k tomuto hlavnému plneniu, keď nemajú odlišný účel. Je zjavné, že transakcia dotknutá vo veci FRANCK, na rozdiel

[44] K takému prevodu dochádza, pretože článok 183 ods. 4 zákona o investičných fondoch stanovuje povinnosť previesť na subparticipanta všetky pôžitky zo sekuritizovaných pohľadávok, sumy istiny zo sekuritizovaných pohľadávok a sumy získané na základe výkonu zabezpečenia sekuritizovaných pohľadávok.

[45] OECD, *Facilitating Access to Finance – Discussion Paper on Credit Guarantee Schemes*, OECD Publishing, 2010.

[46] Tamže.

[47] Tento záver sa opiera aj o definíciu pojmu „zmluva o úvere“ v zmysle článku 3 ods. 4 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/2167 z 24. novembra 2021 o správcoch úverov a nákupcoch úverov a o zmene smerníc 2008/48/ES a 2014/17/EÚ (Ú. v. EÚ L 438, 2021, s. 1), ktorou sa rozumie „zmluva pôvodne vydaná, upravená alebo nahradená, ktorou úverová inštitúcia poskytuje úver vo forme odloženej platby, pôžičky alebo inej podobnej finančnej pomoci“. Z toho vyplýva, že pojem „zmluva o úvere“, definovaný v tomto ustanovení, je obzvlášť široký. Táto definícia by sa podľa môjho názoru mohla vzťahovať aj na takú dohodu, akou je dohoda v prejednávanej veci, ktorá upravuje poskytnutie kapitálu výmenou za odložené platby. Opäť však treba poznamenať, že nezahŕňa prenos rizika, ktorý je neoddeliteľnou súčasťou predmetnej subparticipačnej dohody.

[48] Rozsudok zo 17. decembra 2020 (C-801/19, EU:C:2020:1049).

[49] Bod 28 rozsudku vo veci FRANCK.

od transakcie v prejednávanej veci, nezahŕňala prenos rizika, mohla však predstavovať, s výhradou overenia vnútroštátnym súdom, „poskytovanie… úverov“ v zmysle článku 135 ods. 1 písm. b) smernice 2006/112.

5) Čiastkový záver

62. Dvojitý účel predmetnej transakcie – financovanie hlavnej pôžičky a správa úverového rizika pôvodcom – sú neoddeliteľnými službami a s výhradou overenia vnútroštátnym súdom nemožno žiadnu z týchto služieb považovať za hlavnú alebo vedľajšiu službu. Obidve tieto služby síce môžu byť ponúkané osobitne, ale je zjavné, že na základe dotknutej subparticipačnej dohody predstavuje platba danej sumy poskytnutej vopred odmenu za získanie príjmov z pohľadávok, keď tieto príjmy sú následne prevedené pôvodcom na subparticipanta. Pôvodca sa môže tiež zaviazať k prevodu týchto príjmov ako odplaty za riziko, ktoré je prenesené na subparticipanta. Domnievam sa teda, že vzhľadom na skutočnosť, že dotknuté subparticipačné plnenie slúži ako prostriedok financovania a spôsob prenosu rizika vo vzťahu k pôvodným pôžičkám, je potrebné ho brať do úvahy na účely DPH iba ako celok. [50]

63. Podľa môjho názoru teda síce platí, že služba financovania pôžičiek môže spadať pod pojem „poskytovanie… úverov“, a teda oslobodenie od dane zakotvené v článku 135 ods. 1 písm. b) smernice 2006/112, ale to isté nemožno povedať o službe poskytovanej subparticipantom, ktorá spočíva v prevzatí rizika v prípade neplatenia zo strany hlavného dlžníka. Vzhľadom na to, že znenie článku 135 ods. 1 písm. b) smernice 2006/112 nijako nenaznačuje, či služba spočívajúca v prevzatí úverového rizika prenášaného pôvodcom na subparticipanta predstavuje poskytnutie „úverov“, je potrebné túto otázku objasniť odkazom na systematiku a ciele tohto ustanovenia.

b) Systematický výklad

1) Systematika článku 135 ods. 1 smernice 2006/112

64. Je potrebné uviesť, že zo systematického hľadiska odkazuje článok 135 ods. 1 smernice 2006/112 na rad rôznych finančných a bankových činností a rokovaní týkajúcich sa úverov, prevoditeľných cenných papierov a cenných papierov, čo môže určitým spôsobom naznačovať, ako by mal byť správne vykladaný výraz „poskytovanie… úverov“ v zmysle písmena b) tohto ustanovenia. Zatiaľ čo písmeno d) tohto odseku odkazuje na „transakcie vrátane dojednávania týkajúceho sa vkladov, bežných účtov, platieb, prevodov platieb, dlhov, šekov a iných obchodovateľných nástrojov“, písmeno f) spomína „transakcie… týkajúce sa… dlhopisov a iných cenných papierov“. Podľa môjho názoru možno z tejto analýzy vylúčiť písmená a), c) a e) tohto odseku, pretože sa týkajú oblastí, činností alebo osôb, ktoré nie sú na účel kvalifikácie plnenia dotknutého v prejednávanej veci relevantné.

65. V rámci analýzy rozsahu článku 135 ods. 1 písm. b), d) a f) smernice 2006/112 som dospela k záveru, že rozsah a účel každého tohto ustanovenia sú trochu odlišné. [51]

[50] Pozri analogicky rozsudok z 19. júla 2012, Deutsche Bank (C-44/11, EU:C:2012:484, bod 43).

[51] Rozdiely možno vidieť v znení týchto ustanovení. Zatiaľ čo písmeno b) upravuje „poskytovanie… úverov“, bod d) odkazuje na transakcie „týkajúce…“ sa určitých bankových operácií a bod f) zahŕňa transakcie „týkajúce sa“ určitých práv a cenných papierov [pozri návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Aspiro (C-40/15, EU:C:2015:850, bod 26); pozri tiež rozsudok zo 17. marca 2016, Aspiro (C-40/15, EU:C:2016:172, bod 29)].

66. Po prvé, pokiaľ ide o „poskytovanie… úverov“ v zmysle článku 135 ods. 1 písm. b) smernice 2006/112, ako som už uviedla, Súdny dvor rozhodol, že táto činnosť spočíva v poskytnutí sumy kapitálu, ktorá je riadne odmenená zaplatením úrokov, alebo v odloženej platbe kúpnej ceny tovaru dohodnutej dodávateľom výmenou za zaplatenie úrokov ako odmeny za tento úver. [52]

67. Po druhé, pokiaľ ide o činnosti uvedené v článku 135 ods. 1 písm. d) smernice 2006/112, Súdny dvor rozhodol, že činnosti týkajúce sa „vkladov, bežných účtov, platieb, prevodov platieb, dlhov, šekov a iných obchodovateľných nástrojov“ spadajú do oblasti finančných operácií a týkajú sa najmä platobných prostriedkov, ktorých spôsob fungovania implikuje prevod peňazí. [53] V nedávnom rozsudku Súdny dvor konštatoval, že je potrebné sa domnievať, že vlastné zmenky emitované spoločnosťou sú „obchodovateľnými nástrojmi“ v zmysle tohto ustanovenia, pretože obsahujú záväzok tejto spoločnosti ako emitenta zaplatiť ku dňu splatnosti zmeniek konkrétnu sumu držiteľovi. [54]

68. Po tretie, pokiaľ ide o oslobodenie od dane zakotvené v článku 135 ods. 1 písm. f) smernice 2006/112, stačí pripomenúť, že uvedené ustanovenie zahŕňa okrem iného aj transakcie týkajúce sa „akcií, podielov v spoločnostiach a združeniach, dlhopisov a iných cenných papierov“. Súdny dvor rozhodol, že cenné papiere priznávajú vlastnícke právo v právnických osobách a že „iné cenné papiere“ treba považovať z hľadiska ich povahy za porovnateľné s cennými papiermi konkrétne uvedenými v tomto ustanovení. [55] Súdny dvor navyše rozhodol, že transakciami zahŕňajúcimi akcie a iné cenné papiere sa rozumejú transakcie na trhu s obchodovateľnými cennými papiermi a že obchod s cennými papiermi zahŕňa úkony, ktoré menia právne a finančné postavenie medzi účastníkmi právneho vzťahu. [56] Slová „transakcie… týkajúce sa… iných cenných papierov“ v zmysle tohto ustanovenia sa teda týkajú transakcií, ktoré môžu spôsobiť vznik, zmenu alebo zánik práv a povinností účastníkov právneho vzťahu vo vzťahu k cenným papierom. [57]

69. Podľa môjho názoru zo systematiky vyššie uvedených ustanovení článku 135 ods. 1 smernice 2006/112 vyplýva, že písmeno d) tohto článku sa týka platieb a iných obchodovateľných nástrojov, [58] zatiaľ čo písmeno f) sa vzťahuje okrem iného aj na investície [59] a transakcie týkajúce sa cenných papierov, ktoré by mohli zahŕňať taký prenos rizika, ako je prenos v konaní vo veci samej. Písmeno b) naopak upravuje klasickejšie úverové činnosti, ktoré spočívajú v poskytnutí kapitálu za odplatu. Zdá sa teda, že transakcie, na ktoré sa vzťahuje článok 135 ods. 1 písm. b) smernice 2006/112, môžu zahŕňať určité druhy úverových činností, nezahŕňajú však transakcie, pri ktorých dochádza k prenosu úverového rizika, pričom práve takýto prenos predstavuje podľa všetkého základný aspekt transakcií, o ktoré ide v prejednávanej veci.

70. V tejto súvislosti prináleží vnútroštátnemu súdu, aby s prihliadnutím na všetky okolnosti veci určil, ako je subparticipačná transakcia štruktúrovaná, a konkrétne to, či je podkladové portfólio pohľadávok rozdelené do tranží v závislosti od miery rizika, ktoré je podľa očakávania s týmito

[52] Bod 48 vyššie.

[53] Pozri v tomto zmysle rozsudky z 12. júna 2014, Granton Advertising (C-461/12, EU:C:2014:1745, body 36 až 38); z 22. októbra 2015, Hedqvist (C-264/14, EU:C:2015:718, bod 40), a z 26. mája 2016, Bookit (C-607/14, EU:C:2016:355, bod 40).

[54] Rozsudok zo 17. decembra 2020, FRANCK (C-801/19, EU:C:2020:1049, bod 42).

[55] Rozsudok z 12. júna 2014, Granton Advertising (C-461/12, EU:C:2014:1745, bod 27).

[56] Pozri v tomto zmysle rozsudok z 5. júna 1997, SDC (C-2/95, EU:C:1997:278, body 72 and 73).

[57] Rozsudky z 13. decembra 2001, CSC Financial Services (C-235/00, EU:C:2001:696, bod 33); z 29. októbra 2009, AB SKF (C-29/08, EU:C:2009:665, bod 48), a z 5. júla 2012, DTZ Zadelhoff (C-259/11, EU:C:2012:423, bod 23).

[58] Rozsudok zo 17. decembra 2020, FRANCK (C-801/19, EU:C:2020:1049).

[59] Rozsudok zo 6. februára 1997, Harnas & Helm (C-80/95, EU:C:1997:56, body 16 a 18).

pôžičkami späté.[60] Na pojednávaní účastníci konania nevylúčili možnosť, že k takémuto rozdeleniu dochádza, pričom v takom prípade výška čiastky platenej vopred alebo výška príjmov z pohľadávok závisí od kvality portfólia pôžičiek a od expozície voči úverovému riziku prenášanému na subparticipanta.[61]

71. Ako som už uviedla v bodoch 55 až 57 vyššie, s výhradou overenia vnútroštátnym súdom sa zdá, že služby poskytnuté subparticipantom na základe subparticipačnej dohody pozostávajú z dvoch vzájomne previazaných a rovnocenných aspektov, a to financovania pôvodných pôžičiek a prenosu úverového rizika spätého s pôvodnými pôžičkami na subparticipanta. Vzhľadom na všeobecnú štruktúru článku 135 ods. 1 smernice 2006/112 a aspekt spočívajúci v prenose kreditného rizika, v dôsledku ktorého je dotknutá transakcia podobná sekuritizácii, zastávam názor, že predmetná transakcia v podobe subparticipácie nespadá pod pojem „poskytovanie… úverov“ v zmysle písmena b) tohto odseku. Ak by to tak nebolo, bolo by možné pochybovať o dôvode existencie písmena f) tohto ustanovenia, pretože všetky činnosti tam uvedené vyžadujú nejakú formu financovania. Podľa môjho názoru tomuto záveru nasvedčuje aj intertextuálny výklad iných aktov Únie týkajúcich sa sekuritizácie.

2) Vzťah medzi článkom 135 ods. 1 písm. b) smernice 2006/112 a právom Únie upravujúcim sekuritizáciu

72. V oblasti financovania je sekuritizácia technikou umožňujúcou premenu pôžičiek na obchodovateľné cenné papiere a predaj týchto cenných papierov investorom.[62] V práve cenných papierov sa rozlišuje medzi (tradičnou) sekuritizáciou, pri ktorej dochádza ku „skutočnému predaju“, a syntetickou sekuritizáciou. Syntetická sekuritizácia na rozdiel od sekuritizácie, u ktorej dochádza ku skutočnému predaju, zahŕňa pôžičky, ktoré banka nepredáva, ale ktoré zostávajú aj naďalej vedené v súvahe pôvodnej banky.[63] Úverové riziko spätá s týmito pôžičkami sa prenáša na investičný fond. Syntetickou sekuritizáciou je sekuritizácia, „pri ktorej sa presun rizika dosiahne pomocou použitia kreditných derivátov alebo záruk a sekuritizované expozície zostanú expozíciami inštitúcie, ktorá je originátorom“[64]. Transakcia uskutočňovaná na základe subparticipačnej dohody, o ktorú ide v prejednávanej veci, má určité znaky syntetickej sekuritizácie s majetkovým zabezpečením[65] alebo je takejto sekuritizácii prinajmenšom pojmovo podobná.

[60] Tranža je časť štruktúrovaného finančného nástroja spojená so špecifickými rizikami, výnosmi alebo splatnosťou. S každou tranžou môže byť spätá určitá hierarchia nárokov.

[61] Keď napríklad pôvodca získa zabezpečenie úverového rizika pre „podriadenú tranžu“ (tzv. „tranža prvej straty“, ktorej profil vykazuje vysokú mieru rizika a vysoký výnos), potom je cieľom takej sekuritizácie zníženie kapitálových požiadaviek na banku, ktorá je pôvodcom, výmenou za prenos rizika na investorov namiesto vytvárania likvidity.

[62] Pozri napríklad https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/financial-markets/securities-markets/securitisation. Pokiaľ ide o definíciu pojmu „sekuritizácia“ podľa práva Únie, pozri článok 4 ods. 1 bod 61 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 575/2013 z 26. júna 2013 o prudenciálnych požiadavkách na úverové inštitúcie a investičné spoločnosti a o zmene nariadenia (EÚ) č. 648/2012 (Ú. v. EÚ L 176, 2013, s. 1).

[63] Návrh na začatie prejudiciálneho konania definuje predmetnú transakciu ako „syntetickú sekuritizáciu“, zatiaľ čo Komisia na pojednávaní poukázala na skutočnosť, že na rozdiel od transakcie v prejednávanej veci taká sekuritizácia podľa platného práva Únie nezahŕňa financovanie v mene investora.

[64] Článok 242 ods. 11 nariadenia č. 575/2013.

[65] Syntetická sekuritizácia môže byť spojená s majetkovým alebo osobným zabezpečením (pozri napríklad https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/583848/EPRS_BRI%282016%29583848_EN.pdf).

73. V práve Únie bol všeobecný rámec pre sekuritizáciu zakotvený v nariadení (EÚ) 2017/2402 [66]. Jeho cieľom je vytvorenie jednoduchej, transparentnej a štandardizovanej sekuritizácie (ďalej len „rámec STS“) na účel väčšieho sprístupnenia úverového financovania v Európskej únii a ochrany investorov. Vyššie uvedené rozlišovanie medzi uvedenými dvoma druhmi sekuritizácie je v tomto nariadení obsiahnuté. Syntetická sekuritizácia je v článku 2 ods. 1 bode 10 tohto nariadenia definovaná ako sekuritizácia, pri ktorej k preneseniu rizika dochádza použitím úverových derivátov alebo záruk, a expozície, ktoré sú predmetom sekuritizácie, zostávajú expozíciami pôvodcu. Pôvodne však bola taká sekuritizácia z rámca STS vylúčená. [67]

74. Dňa 31. marca 2021 bolo nariadenie 2017/2402 zmenené a doplnené [68], aby boli do rámca STS zahrnuté určité druhy syntetickej sekuritizácie na účel zvýšenia likvidity a uľahčenia prístupu k financovaniu v súvislosti s krízou COVID-19. Prijatím nariadenia 2021/557 normotvorca Únie pripustil transakcie súvahovej syntetickej sekuritizácie – kategórii, do ktorej dotknuté subparticipačné plnenie zrejme patrí, resp. ktorému sa podľa všetkého pojmovo podobá. [69]

75. Je pravda, že tieto nové ustanovenia sú uplatniteľné až od 9. apríla 2021, zatiaľ čo individuálny výklad vo veci samej bol vydaný 30. decembra 2015, teda počas obdobia, keď sa na syntetickú sekuritizáciu nevzťahovali osobitné ustanovenia práva Únie. Ustanovenia nariadenia 2021/557 však môžu poskytnúť určité usmernenie, pokiaľ ide o znaky syntetickej sekuritizácie, a objasniť, akým spôsobom je potrebné subparticipačnú dohodu kvalifikovať podľa právnej úpravy sekuritizácie Únie.

76. V tejto súvislosti je zaujímavé, že odôvodnenie 11 tohto nariadenia, ktoré sa týka syntetickej sekuritizácie, vysvetľuje vyššie uvedený dvojaký účel danej transakcie a zdôrazňuje, že investor predáva zabezpečenie úverového rizika, zatiaľ čo pôvodca toto zabezpečenie úverového rizika od investora kupuje a zaväzuje sa uhradiť prémiu za zabezpečenie úverového rizika, ktorá generuje výnos pre investorov. Odôvodnenie č. 13 nariadenia 2021/557 bližšie uvádza, že „v prípade syntetických sekuritizácií sa presun rizika namiesto predaja podkladových aktív dosiahne prostredníctvom dohody o kreditnom zabezpečení“. Ako Komisia tvrdila na pojednávaní, je pravda, že na rozdiel od syntetickej sekuritizácie stanovenej týmto nariadením poskytuje subparticipant v rámci transakcie, o akú ide vo veci samej, prvotnú platbu pôvodcovi. Táto skutočnosť sa však stáva pri porovnaní cieľov oboch týchto transakcií irelevantná, pretože je zrejmé, že účelom oboch transakcií je aj zabezpečenie úverového rizika.

77. Okrem toho v odôvodnení 5 nariadenia 2021/557 normotvorca Únie uvádza, že syntetická sekuritizácia je jedným zo spôsobov odklonenia rizík zo systémovo dôležitých častí finančného systému a umožnenia veriteľom posilniť svoje kapitálové pozície a navýšiť vlastný kapitál. Zastávam teda názor, že dôvod existencie väčšieho sprístupnenia syntetickej sekuritizácie sleduje ten istý dvojaký cieľ ako predmetná subparticipačná dohoda, a to dvojaký účel vysvetlený v bodoch 55 až 61 vyššie.

[66] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady z 12. decembra 2017, ktorým sa stanovuje všeobecný rámec pre sekuritizáciu a vytvára sa osobitný rámec pre jednoduchú, transparentnú a štandardizovanú sekuritizáciu, a ktorým sa menia smernice 2009/65/ES, 2009/138/ES a 2011/61/EÚ a nariadenia (ES) č. 1060/2009 a (EÚ) č. 648/2012 (Ú. v. EÚ L 347, 2017, s. 35).

[67] Pozri v tomto zmysle odôvodnenie 24 nariadenia 2017/2402.

[68] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/557 z 31. marca 2021, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2017/2402, ktorým sa stanovuje všeobecný rámec pre sekuritizáciu a vytvára sa osobitný rámec pre jednoduchú, transparentnú a štandardizovanú sekuritizáciu, v záujme pomoci pri obnove po kríze spôsobenej ochorením COVID-19 (Ú. v. EÚ L 116, 2021, s. 1).

[69] Pozri definíciu uvedenú v odôvodnení 9 nariadenia 2021/557.

78. Aj keď teda ustanovenie práva Únie týkajúce sa sekuritizácie nebráni tomu, aby transakcie, o aké ide vo veci samej, boli považované za transakcie alebo konania, na ktoré sa vzťahuje článok 135 ods. 1 smernice 2006/112, podľa všetkého z nich vyplýva, že tieto transakcie spadajú do pôsobnosti písmena f) tohto ustanovenia. Z dôvodov, ktoré som objasnila v bodoch 63 a 71 vyššie zastávam názor, že iba jedna časť transakcií, o ktoré ide vo veci samej, patrí do pôsobnosti článku 135 ods. 1 písm. b) smernice 2006/112, zatiaľ čo druhá časť – prenos úverového rizika, ktorý by bolo možné považovať za rovnocenný, ale základný aspekt danej transakcie – môže spadať do pôsobnosti písmena f) dotknutého ustanovenia. Otázka, či sa písmeno f) tohto ustanovenia použije na predmetnú transakciu, nie je predmetom prejudiciálnej otázky vnútroštátneho súdu, a nie je teda predmetom prejednávanej veci.

3. Teleologický výklad

79. Východiskovým bodom teleologického výkladu článku 135 ods. 1 písm. b) smernice 2006/112 je zváženie požiadavky reštriktívneho výkladu oslobodenia od dane, ktoré je v tomto článku zakotvené,[70] a extenzívneho výkladu uplatňovaného na výraz „poskytovanie… úverov“[71]. Extenzívny výklad predmetného výrazu vyplýva z cieľa smernice 2006/112, ktorým je zabezpečenie rovnakého zaobchádzania so zdaniteľnými osobami.[72]

80. Odôvodnenia smernice 2006/112 nevysvetľujú dôvody, ktoré viedli normotvorcu Únie k oslobodeniu finančných služieb, vrátane poskytovania úverov, od dane.

81. Pokiaľ ide o článok 13B písm. d) šiestej smernice (teraz článok 135 ods. 1 písm. c) smernice 2006/112), Súdny dvor už rozhodol, že účelom oslobodenia finančných transakcií je odstránenie ťažkostí spojených s určením daňového základu, ako aj sumy, ktorá má byť predmetom oslobodenia,[73] a predchádzanie zvýšeniu ceny spotrebných úverov.[74] Podobne platí, že cieľom článku 135 ods. 1 písm. b) smernice 2006/112 je odstránenie ťažkostí spojených s určením daňového základu a sumy, ktorá má byť predmetom oslobodenia, a zníženie nákladov na financovanie. V prejednávanej veci, pokiaľ ide o problematiku zníženia nákladov, stále nie je doriešená otázka, či by transakcia uskutočnená na základe subparticipačnej dohody skutočne znížila náklady úveru vzniknuté pôvodcovi.

82. Po prvé, pokiaľ ide o účel týkajúci sa ťažkostí spojených s určením daňového základu, ako uviedol daňový orgán na pojednávaní, s vykonaním tohto určenia nie sú spojené žiadne ťažkosti, pretože rozdiel medzi uvedenými dvoma sumami – sumou vyplatenou vopred subparticipantom a príjmami z pohľadávok – môže byť objektívne zistený. Prvý účel teda nie je naplnený dotknutou transakciou.

83. Po druhé, pokiaľ ide o otázku predchádzania zvýšeniu nákladov úveru alebo ich zníženiu, otázkou zostáva, či by transakcia uskutočnená na základe subparticipačnej dohody skutočne znížila náklady úveru vzniknuté pôvodcovi. Podľa môjho názoru je síce sekuritizácia nástrojom, ktorý môže vytvárať viac možností, ako môžu banky poskytovať financovanie alebo diverzifikovať svoje portfólio, alebo môže bankám umožniť vykonávať riadenie rizík, avšak je veľmi pochybné, či

70 Pozri bod 43 vyššie.

71 Pozri bod 47 vyššie. Pozri tiež rozsudok zo 17. decembra 2020, FRANCK (C-801/19, EU:C:2020:1049, bod 35).

72 Pozri najmä rozsudok z 15. mája 2019, Vega International Car Transport and Logistic (C-235/18, EU:C:2019:412, body 44 a 45).

73 Ako uviedol generálny advokát Szpunar, v literatúre sa všeobecne uznáva, že tieto služby, ktoré sa týkajú len finančných pohybov, je veľmi zložité zdaňovať z dôvodu zložitosti určenia základu dane (pozri návrhy vo veci Volkswagen, C-153/17, EU:C:2018:305, bod 80).

74 Rozsudok z 19. apríla 2007, Velvet & Steel Immobilien (C-455/05, EU:C:2007:232, bod 24).

skutočne dochádza k znižovaniu nákladov na financovanie, pretože takáto činnosť zahŕňa prenos rizika z pôvodcu na subparticipanta. Tento prenos rizika je však v zásade zaťažený nákladmi, ktoré pravdepodobne znižujú sumu vyplatenú subparticipantom alebo zvyšujú platbu vo forme príjmov vykonávanú pôvodcom. Je však na vnútroštátnom súde, aby takúto skutkovú analýzu vykonal, a mohol tak určiť, či predmetnou transakciou skutočne dochádza k zníženiu nákladov na financovanie a či je na tento účel článku 135 ods. 1 písm. b) smernice 2006/112 dosiahnutý.

84. Súhrnne treba konštatovať, že podľa môjho názoru taká transakcia, akou je transakcia vo veci samej, zjavne nepatrí medzi finančné činnosti týkajúce sa poskytovania „úverov“ upravené v článku 135 ods. 1 písm. b) smernice 2006/112, ktoré sú oslobodené od DPH. Nie je však možné vylúčiť, že na takéto transakcie sa môžu vzťahovať iné ustanovenia, ako je napríklad písmeno f) tohto odseku, a to s ohľadom na základný aspekt riadenia rizík zabezpečovaný subparticipantom.

V. Návrh

85. Navrhujem, aby Súdny dvor na prejudiciálnu otázku, ktorú položil Naczelny Sąd Administracyjny (Najvyšší správny súd, Poľsko), odpovedal takto:

Článok 135 ods. 1 písm. b) smernice Rady 2006/112/ES z 28. novembra 2006 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty sa má vykladať v tom zmysle, že oslobodenie od dane, ktoré toto ustanovenie stanovuje pre transakcie týkajúce sa poskytovania a dojednávania úverov alebo správy úverov, sa nevzťahuje na poskytnutie služieb na základe subparticipačnej dohody, o akú ide vo veci samej, ktorou sa subparticipant zaväzuje vyplatiť pôvodcovi vopred určitú sumu ako odplatu za to, že mu budú počas doby trvania tejto dohody vyplácané príjmy z pohľadávok z hlavnej pôžičky poskytnutej hlavnému dlžníkovi, pretože písmeno b) sa nevzťahuje na úverové riziko prenesené pôvodcom na subparticipanta, čo je, s výhradou overenia vnútroštátnym súdom, základný aspekt tejto transakcie.